

Doğu ve GÜneydoğu Anadolu Bölgesi 1 Kasım 2023 – 1 Kasım 2024 Arası (1 Yıllık) Kadına Yönelik Şiddet Raporu

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu olarak , "25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü" kapsamında farkındalık yaratmak amacıyla 1 Kasım 2023-1 Kasım 2024 tarihleri arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kadına Yönelik Şiddet Raporunu açıklamak üzere biraradayız. Raporumuzu açıklamadan önce İHD'li kadınlar olarak, öncelikle kadın özgürlük mücadelesi verirken yaşamını yitiren başta Mirabel kardeşler olmak üzere tüm kadınları saygıyla anıyoruz.

Kadına yönelik şiddet sadece fiziksel olmayıp psikolojik, cinsel, ekonomik, sosyal, sınıfsal şiddet olarak da erkek tarafından kadına yöneltilen şiddet biçimleridir.

Bu şiddet biçimleri sonucunda toplumsal baskı altında ezilen ve kamu otoritelerini yanında göremeyen kadınlar intihara sürüklenir. Bu tür intiharlar toplumsal cinayettir ve önlenmesi için sorumluluk devlete aittir.

Raporumuz vesilesiyle tekrar dile getiriyoruz; şüpheli kadın ölümü yoktur, etkin yürütülmeyen soruşturmalar vardır. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde okurken kaybolan ve kaybolduktan 18 gün sonra cansız bedeni bulunan Rojin Kabaiş'in ölümünün aydınlatılması ve sorumluların ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Ev içi şiddet, toplum ve devlet tarafından "aile içi meseleler" olarak görülüp, geçiştirilip görmezden gelinirken bu durum kadınların toplumsal hayatta daha da yalnızlaşmasına ve seslerini duyuramamalarına neden olmaktadır.

Ev içi şiddet sonucu öldürülen kadınların sayısındaki artış, devletin şiddetle mücadelede yetersiz kalması, yasaların uygulamada eksiklikler göstermesi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleşmesiyle doğrudan ilişkilidir. Kadınların öldürülmesinin arkasında yatan en büyük nedenlerden biri, şiddet mağduru kadınların yeterince korunamaması, ihbar mekanizmalarının yetersizliği ve şiddet mağdurlarına yönelik toplumsal bilinç eksiklikleridir. Ayrıca, şiddet gören kadınların devlet kurumlarından ve toplumsal yapılarından yeterli destek alamamaları, genellikle şiddetin devam etmesine ve maalesef ölümlerle sonuçlanmasına yol açmaktadır.

İktidarın ataerkil düşünce sisteminin yapı taşı olan ailenin dokunulmazlığı ilkesine bağlılığı, eril ve muhafazakar politikaları, kadınların ve çocukların en güvenli alanları olması gereken evde ölmelerine sebep olmaktadır. Bunun en yakın örneği olan Narin Güran cinayeti bizlere çocuk ölümlerinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden ayrı düşünülemediğini göstermektedir.

LGBTI+ bireyler, toplumsal cinsiyet kimlikleri ve cinsel yönelimleri nedeniyle artan şiddet ve ayrımcılığa maruz kalmaktadır. İktidarın bu bireylere yönelik nefret ve ayrımcı söylemleri şiddetin artmasına yol açmaktadır. Bu durum, özellikle LGBTI+ bireylerin cinayetlerle hayatlarını kaybetmesiyle somutlaşmaktadır. Karşılaştıkları şiddet, sadece fiziksel saldırılarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda psikolojik baskılar, cinsel şiddet ve toplumsal dışlanma gibi pek çok farklı biçimde kendini göstermektedir.

LGBTI+ cinayetleri, bu bireylerin toplumsal eşitlik ve güvenlik taleplerinin hiçe sayıldığı ve sistematik olarak göz ardı edildiği bir ortamda gerçekleşmektedir. Bu cinayetler toplumsal cinsiyet normlarına uymadıkları gerekçesiyle motivasyon bulan nefret suçlarıdır. Hem bireylerin varoluşunu hedef alırken hem de LGBTI+ topluluğunun geniş bir kesimini korku ve güvensizlik içinde bırakmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılma kararı ve 6284 sayılı kanunun kaldırılması tartışmaları toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiriyor, toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadelenin hukuki zeminlerini zayıflatıyor, şiddet faillerine ceza almaksızın şiddet uygulayabileceklerine yönelik cesaret veriyor. Kadınların, kız çocukların ve LGBTI+'ların yaşam hakkı başta olmak üzere temel insan haklarına erişimlerini engelliyor. Nitekim İstanbul Sözleşmesinden çekilme kararından bu yana artan şiddet vakaları da bu durumu doğrular niteliktedir.

Kadına yönelik şiddette benimsenen cezasızlık politikası sonucunda şiddet failleri cesaretlenmekte ve en temel hak olan yaşam hakkı fail erkek tarafından ihlal edilmektedir. Kadına yönelik şiddetle etkin bir şekilde mücadele etmeyen devletin bu politikaları neticesinde birçok kadın en yakınında ki erkek tarafından öldürülmektedir. Diyarbakır'da sokak ortasında eskiden evli olduğu kişi tarafından öldürülen Evin Demirtaş'ın failinin daha önce başka bir kadın cinayetinin faili olduğu ve yalnızca 8 ay hapis yattığı ortaya çıkmıştır. Bu durumda bize cezasızlık politikasının nasıl can almaya devam ettiğini bir kez daha göstermektedir.

Öte yandan Türkiye'nin en temel sorunlarından biri olan ve insan haklarının önünde en büyük engellerden biri olarak durmaya devam eden Kürt Meselesinin çözülmemesinin bir sonucu olarak iktidarın Kürt kadın siyasetçiler ve aktivistlerine yönelik hukuksuz tutuklama ve yargı süreçlerindeki baskıları da kadının uğradığı başka bir şiddet biçimi olarak kendini göstermeye devam etmektedir.

Yine iktidarın üç dönemdir devam eden kayyum politikaları sonucu Eş Başkanlar Devrim Demir, Gülistan Sönük, Saniye Bayram, Birsen Orhan'ın seçilme hakkı ihlal edilmiştir ve yerlerine kayyum atanmıştır. İktidarın bir politikası haline gelen kayyum uygulaması toplumsal yapıyı da derinden etkilemekte, kadınların toplumsal yaşamdaki haklarını ve toplumsal hayata katılımını belirgin bir şekilde ihlal etmektedir. Bu durum, kadınların toplumsal, ekonomik ve siyasi hayatta söz sahibi olmalarını engelleyen, demokratik haklarını kısıtlayan ve cinsiyet eşitliğine aykırı bir ortam yaratmaktadır. Aynı zamanda kayyum atamaları toplumun her kesiminden büyük tepki alırken, kadınlar ve çocuklar bu protestolar sırasında kolluk tarafından orantısız güç kullanımına maruz kalmış, işkenceyle gözaltına alınmış ve tutuklanmışlardır.

Kadına yönelik şiddetin yaşandığı bir diğer yer olan hapishanelerde mahpus kadınlar hem görevliler, hem de hastane ve mahkemeye yapılan sevkleri esnasında kolluk tarafından fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmaktadırlar. Tutuklamalar ardından hapishane girişinde çıplak aramalar yapılarak insanlık onuruyla bağdaşmayan bir şiddetle karşı karşıya bırakılmaktadırlar. Şiddet uygulayan görevlilerin hiçbiri hakkında soruşturma başlatılmamakta ve cezasızlık politikası burada da devreye girmektedir.

2023 yılında gerçekleşen Maraş ve Hatay merkezli depremlerin kadınlar ve çocuklar üzerindeki psikolojik ve maddi etkisi yoğun olarak devam etmekte, aynı zamanda Türkiye'de mevcut olan ekonomik istikrarsızlık sebebiyle de kadınlara yönelik şiddet pratikleri ekonomik şiddet başta olmak üzere diğer şiddet türlerinin artmasına sebep olmaktadır. Depremden 1. derece etkilenen illerde kadın cinayetlerinin arttığı da gözlemlenmektedir.

Kadına yönelik şiddet sadece Türkiye'de değil dünyanın her yerinde giderek artan toplumsal bir sorundur. Ortadoğu'da devam eden çatışma ve savaş hali dezavantajlı gruplardan olan kadın ve çocuklara yönelik hem aile içinde hem de kamusal alanda maruz kaldıkları şiddetin dozunu arttırmaktadır. Savaş halinden dolayı göçe zorlanan kadın ve çocuklar cinsel saldırı ve cinsel istismar başta olmak üzere çeşitli şiddet türlerine maruz kalmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin azaltılması için;

- Devletin cezazsızlık politikasından vazgeçip etkin bir yargılama sürecini sağlaması
- Kadınlara ve diğer dezavantajlı gruplara yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yasal değişiklikler ve yeni düzenlemelerin yapılması
- Kadına yönelik şiddetin ana sebeplerinden olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması
- Devletin anayasa ve uluslararası sözleşmelere uygun bir şekilde görevlerini yerine getirmesi
- Toplumda cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi için kamu kurumlarında çalışanlara konu hakkında farkındalık kazandıracak eğitim ve seminerler düzenlemesi
- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için MEB müfredatına kadına yönelik şiddete karşı öğrencilere farkındalık yaratacak derslerin eklenmesi gerekmektedir.

SON OLARAK KADINA YÖNELİK ŞİDDET KONUSUNDA FARKINDALIK YARATMAK VE ŞİDDETİN ÖNLENMESİ AMACIYLA DEVLETİN TÜM KURUMLARININ AKTİF BİR ŞEKİLDE ROL ALMASI GEREKTİĞİNİ BİR DAHA HATIRLATIYORUZ.

İHD Diyarbakır Şubesi

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi 1 Kasım 2023 – 1 Kasım 2024 Arası (1 Yıllık) Kadına Yönelik Şiddet Raporu

Bilanço Özeti

- Bölgede en az **39 kadın** şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir.
- En az **7 kadın** intihara sürüklenerek yaşamına son vermiştir.
- Bölgede aile içi şiddet sonucu en az **49 kadın** yaşamını yitirirken, en az **12 kadın** yaralanmıştır.
- Bölgede toplumsal alanda şiddet sonucu en az **19 kadın** yaşamını yitirirken, en az **16 kadın** yaralanmış, en az **1 kadın** ise cinsel istismara maruz kalmıştır.

Doğu Ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, 1'i trans olmak üzere en az **68 kadın** aile içi ve toplumsal alanda gerçekleşen erkek şiddeti sonucu, **7 kadın** da intihara sürüklenerek katledilmiştir.

Böylece 1 Yılda en az **114 Kadının** yaşam hakkı ihlal edilmiştir.

Kadınların yaşam hakkının en çok ihlal edildiği iller sırasıyla **Urfa (21), Diyarbakır (16), Mardin (13), Van (10) ve Antep (10)** olmuştur.

En az **57 kadın** en güvende hissedilen mekanda 'EVDE' öldürüldü veya ölü bulundu.

Kadınlar en çok baba, oğul ve evli oldukları kişiler tarafından katledildi.

Kadınlar en çok boşanmak istedikleri veya bir konuda tartıştıkları için öldürüldüler. Kimi kadın uykusunda kimi kadın ise sadece su getirmediği için en yakınları tarafından öldürüldü.

BİLGİ NOTU: Raporunda yer alan bazı veriler, tanık beyanlarına dayandırılan iddialardır. Ancak, ilgili kurum veya kişilerden, iddiaların aksini ispatlayacak beyan ve açıklamalar yapılmadıkça, iddialar doğru ve gerçek olarak kabul edilecektir.

İddialara ilişkin yeni veriler gündeme geldikçe, raporda yer alan ilgili bölümler güncellenecektir. Rapordan çıkarılabilir veya kesinlik kazandırılarak raporda tutulmaya devam edilecektir.

Raporun detayları için diyarbakir@ihd.org.tr adresinden tarafımıza ulaşabilirsiniz.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ DİYARBAKIR ŞUBESİ KADIN KOMİSYONU